Najvyšší súd **4 Cdo 87/2007**
Slovenskej republiky

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **A. C. spol. s r. o.**, so sídlom v K., zastúpenej JUDr. K. B., advokátom so sídlom v N., proti žalovanej **S., a.s.**, so sídlom v N., 2, zastúpenej JUDr. E. S., advokátkou so sídlom v D., **o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia**, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp.zn. 5 C 187/95, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 26. októbra 2006 sp.zn. 8 Co 166/2005 v spojení s opravným uznesením z 15. marca 2007 sp.zn. 8 Co 166/2005 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 26. októbra 2006 sp.zn. 8 Co 166/2005 v spojení s opravným uznesením z 15. marca 2007 sp.zn. 8 Co 166/2005 v zmeňujúcom výroku o zamietnutí žaloby a vo výroku o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Vo zvyšku dovolanie **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

Žalobou podanou na bývalom Mestskom súde v Bratislave dňa 21.10.1994 sa žalobkyňa domáhala voči právnej predchodkyni žalovanej (S., š.p.) zaplatenia sumy 1 004 562,-- Sk s 19 % úrokmi z omeškania od 21.9.1994 do zaplatenia, to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Uplatnený nárok odôvodnila tým, že je vlastníčkou nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností pre kat. úz. K. na liste vlastníctva č. X. ako pozemok parcela č. X. – ostatná plocha vo výmere X. m^2 a že právna predchodkyňa žalovanej užívala pozemok bez právneho dôvodu, pričom jeho bezplatným užívaním v období od 1.12.1993 do 31.8.1994 jej vzniklo bezdôvodné obohatenie, ktorého peňažná náhrada predstavuje žalovanú sumu. Po postúpení veci z dôvodu vecnej príslušnosti bývalému Obvodnému súdu Bratislava 2 a po ďalšom postúpení veci z dôvodu miestnej príslušnosti

Okresnému súdu Komárno žalobkyňa písomným podaním doručeným tomuto súdu 1.7.1996 zmenila návrh tak, že sa domáhala vydania bezdôvodného obohatenia vo forme peňažnej náhrady za užívanie pozemku v období od 5.1.1994 (odo dňa zápisu svojho vlastníckeho práva k pozemku) do 30.4.1995 (do skončenia užívania pozemku právnou predchodkyňou žalovanej) a to vo výške zistenej znaleckým dokazovaním spolu s 2 % úrokmi z omeškania od 1.5.1995 do zaplatenia. Súd prvého stupňa na pojednávaní dňa 18.3.1997 túto zmenu návrhu pripustil. Neskôr v priebehu konania, po podaní písomného vyjadrenia ustanoveným znalcom, na pojednávaní pred súdom prvého stupňa dňa 27.3.1998 žalobkyňa upresnila, že peňažnú náhradu žiada priznať vo výške 1 589 713,-- Sk, pričom prvostupňový súd na tomto pojednávaní opätovne rozhodol o pripustení uvedenej zmeny návrhu.

Okresný súd Komárno rozsudkom z 2. apríla 2004 č.k. 5 C 187/95-417 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 1 589 713,-- Sk s 3 % úrokmi z omeškania od 5.1.1994 do 30.4.1995 a s 22 % úrokmi z omeškania od 1.5.1995 až do zaplatenia, to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V ostatnej časti týkajúcej sa príslušenstva pohľadávky žalobu zamietol a rozhodol aj o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania 285 769,-- Sk do rúk jej právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Uplatnený nárok považoval za opodstatnený čo do základu i výšky žalovanej peňažnej náhrady.

Krajský súd v Nitre ako odvolací súd na odvolanie žalovanej rozsudkom z 28. októbra 2004 sp.zn. 8 Co 160/2004 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti a vo výroku o trovách konania zmenil tak, že žalobu zamietol a žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov konania 110 352,-- Sk do rúk jej právnej zástupkyne do troch dní. Poukazujúc na námietku premlčania vznesenú žalovanou dospel k záveru, že k riadnemu uplatneniu práva (za neoprávnené užívanie pozemku právnou predchodkyňou žalovanej v období od 5.1.1994 do 30.4.1995) zo strany žalobkyne došlo až 27.3.1998, t.j. po uplynutí dvojročnej premlčacej doby vyplývajúcej z ustanovenia § 107 ods. 1 Obč. zákonníka, v zmysle ktorého právo na vydanie bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Preto z dôvodu premlčania musela byť žaloba zamietnutá.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací na dovolanie žalobkyne rozsudkom z 26. mája 2005 sp.zn. 3 Cdo 85/2005 rozsudok Krajského súdu v Nitre

z 28. októbra 2004 sp.zn. 8 Co 160/2004 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zrušenie rozsudku odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke premlčania uplatneného nároku. Vyslovil názor, že žaloba podaná 21. októbra 1994 mala všetky náležitosti požadované Občianskym súdnym poriadkom a už týmto dňom bol preto riadne uplatnený nárok žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia (aj keď v čase podania žaloby len za dobu od 1.12.1993 do 31.8.1994 a len vo výške 1 004 562,-- Sk s 19 % úrokmi z omeškania od 21.9.1994 do zaplatenia), preto záver o premlčaní nároku ako celku nemohol byť správny.

V ďalšom konaní Krajský súd v Nitre rozsudkom z 26. októbra 2006 sp.zn. 8 Co 166/2005 v spojení s opravným uznesením z 15. marca 2007 sp.zn. 8 Co 166/2005 opätovne rozhodol o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Komárno z 2. apríla 2004 č.k. 5 C 187/95-417. Uvedený prvostupňový rozsudok v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 193 099,-- Sk s 22 % úrokmi z omeškania od 1.5.1995 do zaplatenia do troch dní a vo zvyšku žalobu zamietol. Zároveň rozhodol, že žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanej náhradu trov konania 94 228,-- Sk do rúk jej zástupkyne do troch dní. V odôvodnení rozsudku uviedol, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za dobu užívania pozemku od 1.9.1994 do 30.4.1995 bol síce uplatnený už 1.7.1996, no jeho zvýšenie zo sumy 1 004 562,-- Sk na sumu 1 589 713,-- Sk bolo upresnené až 27.3.1998, preto riadne bol uplatnený až v tento deň a teda po uplynutí dvojročnej premlčacej doby. Pre premlčanie práva tak musela byť žaloba v tejto časti zamietnutá. Za opodstatnený považoval nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za dobu užívania pozemku od 5.1.1994 do 31.8.1994, ale len do výšky 193 099,-- Sk. Pri vyčíslení výšky bezdôvodného obohatenia vychádzal z ceny pozemku, za ktorú bol realizovaný jeho predaj žalobkyni na dražbe v čase bezprostredne predchádzajúcom dobe jeho užívania žalovanou (1 966 000,-- Sk) a z obvyklého ročného nájomného 15 % z tejto sumy.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnila nesprávnym právnym posúdením veci v súvislosti so záverom o premlčaní uplatneného práva a o určení výšky bezdôvodného obohatenia. Vyčítala odvolaciemu súdu, že nerešpektoval názor dovolacieho súdu v otázke riadneho uplatnenia nároku a pri určení ceny pozemku nevychádzal zo všeobecných cien pozemkov v meste K..

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla tento mimoriadny opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenou osobou (účastníčkou konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je v zmeňujúcom výroku o zamietnutí žaloby vo zvyšku prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že ho treba v časti o zamietnutí žaloby zrušiť (§ 243b ods. 2 veta prvá O.s.p.).

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. možno dovolanie odôvodniť len niektorým alebo niektorými z dôvodov taxatívne v ňom určených. Z obsahu dovolania v predmetnej veci vyplýva, že dovolateľka uplatnila dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo síce aplikáciou správneho právneho predpisu, ale jeho nesprávnym výkladom. Uvedený dovolací dôvod v tejto veci je daný.

Rovnako ako v prípade začatia konania či už na návrh alebo bez návrhu, tak aj v prípade uplatnenia zmeny návrhu v už začatom konaní sa s týmto procesným úkonom spájajú významné procesné i hmotnoprávne účinky. Napríklad v zmysle ustanovenia § 112 Obč. zákonníka je takýmto hmotnoprávnym účinkom zastavenie plynutia premlčacej doby (spočívanie premlčania). Hmotnoprávne účinky zmeneného návrhu (týmto spôsobom novo uplatneného nároku alebo novo uplatnenej časti nároku) nastávajú dňom, kedy súdu došla písomná zmena návrhu, prípadne dňom, kedy žalobca urobil toto podanie ústne do zápisnice. Beh premlčacích a prekluzívnych lehôt sa preto ohľadne takto uplatnených práv zastavuje týmto dňom a nie napr. dňom, keď bolo rozhodnuté o pripustení zmeny návrhu. Takéto účinky nastávajú aj v prípade, ak podanie obsahujúce zmenu návrhu, má vady. Je totiž povinnosťou súdu vyzvať účastníka konania postupom podľa § 43 O.s.p. na odstránenie vád podania, ktorým bola uplatnená zmena návrhu. Nečinnosť, resp. nesprávny postup súdu v tomto smere nemôže byť z hľadiska účinkov takéhoto podania na ťarchu účastníka.

V prejednávanej veci bolo súdu prvého stupňa 1.7.1996 doručené podanie žalobkyne, ktorým zmenila žalobu tak, že rozšírila uplatnený nárok o vydanie bezdôvodného obohatenia aj za dobu užívania pozemku od 1.9.1994 do 30.4.1995 a v inej, než pôvodne uplatnenej výške (rozsahu) s tým, že táto výška bude určená znaleckým dokazovaním. Pokiaľ prvostupňový nevyzval žalobkyňu na odstránenie vady tohto podania, spočívajúcej v nevyčíslení výšky požadovaného zmeneného nároku, ale umožnil jej konkretizovať novo uplatnenú časť nároku až (po podaní písomného vyjadrenia ustanoveným znalcom) na pojednávaní 27.3.1998, nemôže byť tento nesprávny postup súdu na ujmu jej práv. Účinky zmeny žaloby prejavujúce sa, okrem iného, aj v zastavení plynutia premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia, tak nastali už doručením podania, ktorým bola zmena žaloby uplatnená, súdu, t.j. dňom 1.7.1996. Právny záver odvolacieho súdu o premlčaní práva za dobu od 1.9.1994 do 30.4.1995 a nad sumu 1 004 562,-- Sk preto nebol správny a dovolací súd z tohto dôvodu rozsudok odvolacieho súdu v zmeňujúcom výroku o zamietnutí žaloby vo zvyšku ako aj v súvisiacom výroku o trovách konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V súvislosti s určením výšky bezdôvodného obohatenia za dobu užívania pozemku od 5.1.1994 do 31.8.1994 však považuje za potrebné uviesť, že v tejto časti dovolanie namietajúce závery odvolacieho súdu nebolo dôvodné. Pri vyčíslení výšky uplatneného nároku odvolací súd použil úvahu v zmysle § 136 O.s.p., pričom vychádzal z konkrétnych okolností prejednávanej veci a svoje závery aj riadne a presvedčivo odôvodnil, preto mu z tohto hľadiska nemožno nič vyčítať. I podľa názoru dovolacieho súdu je správnejšie vychádzať pri určení výšky bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť užívaním pozemku bez právneho dôvodu, z reálnej ceny pozemku, teda z ceny, za ktorú bol realizovaný jeho predaj na dražbe v čase bezprostredne predchádzajúcom dobe vzniku bezdôvodného obohatenia. Na rozdiel od paušálnej či priemernej ceny pozemkov sa skutočne realizovaná cena (k realizácii ktorej došlo bezprostredne pred sporným obdobím) najviac približuje k tzv. všeobecnej cene v spornom období, pretože zohľadňuje jednotlivé osobitosti konkrétneho pozemku, napríklad jeho lokalizáciu, prípadnú zastavanosť stavbou vo vlastníctve iného subjektu, negatívne vplyvy okolia, určenie jeho využitia podľa územného plánu, okolnosť či pozemok je právne alebo fakticky voľný a pod. Okrem toho tento postup berúci za základ pre určenie výšky bezdôvodného obohatenia cenu pozemku, za ktorú bol žalobkyňou nadobudnutý na dražbe, zodpovedá aj všeobecným morálnym zásadám platným v demokratickej spoločnosti.

Vzhľadom na to, že žalobkyňa podala dovolanie proti celému rozsudku odvolacieho súdu, teda aj proti jeho zmeňujúcemu výroku v časti, v ktorej bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť jej 193 099,-- Sk s 22 % úrokmi z omeškania od 1.5.1995, dovolací súd dovolanie vo zvyšku, teda v tejto časti odmietol pre neprípustnosť. V uvedenom výroku, majúcom charakter potvrdzujúceho rozsudku, bolo totiž žalobkyni vyhovené, preto nebola subjektívne oprávnená na podanie dovolania.

Napokon dovolací súd poznamenáva, že je potrebné rozlišovať medzi právnym vzťahom medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby ako veci v právnom zmysle (ak sa takáto stavba na pozemku nachádza) a právnym vzťahom medzi vlastníkom stavby (za ktorého sa zásadne považuje stavebník, teda ten kto stavbu zriadil) a jej užívateľom, a tiež rozlišovať medzi užívaním pozemku a užívaním stavby na ňom sa nachádzajúcej.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. apríla 2009

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová